NEWSLETTER #11 · ZAŁĄCZNIK 4

Nowy konsensus IOTA w ocenie USG jajników

Co zbadano i jak?

To konsensus ekspertów grupy IOTA (Timmerman, Valentin, Testa, Froyman i wsp., Ultrasound Obstet Gynecol 2026, DOI: 10.1002/uog.70191) — nie badanie kliniczne, lecz aktualizacja normatywna terminologii obrazowania USG zmian przydatków. Poziom EBM: konsensus ekspertów oparty na wieloletnich doświadczeniach z badań IOTA i pytaniach klinicznych zebranych podczas kongresów.

Kontekst: po co w ogóle ta aktualizacja

Terminologia IOTA z 2000 roku stała się globalnym standardem — stanowi fundament modelu ADNEX, deskryptorów łagodności i strategii dwuetapowej, które z kolei są podstawą kategoryzacji O-RADS (American College of Radiology). Problem w tym, że część pierwotnych definicji generowała niejednoznaczności w praktyce, a nieprzemyślane zastosowanie skutkuje błędnymi danymi wejściowymi do ADNEX — i błędną kalkulacją ryzyka. Konsensus 2026 precyzuje lub zmienia kilka kluczowych punktów.

Co konkretnie się zmieniło — zmiany z klinicznym znaczeniem

- **Składowa lita i brodawkowatość — próg 3 mm.** Składowa lita musi mieć co najmniej jeden wymiar ≥3 mm. Tkanka lita z wymiarem <3 mm nie jest składową litą. Brodawkowatość to wyrostek litej tkanki wpuklający się do torbieli z wysokością ≥3 mm. Wyrostek o wysokości <3 mm, ale z podstawą ≥3 mm — to składowa lita, ale nie brodawkowatość.
- **Liczenie brodawkowatości — zasada x/y.** Jeśli dwie sąsiadujące brodawkowatości zlewają się ze sobą, decyduje stosunek głębokości doliny do wysokości niższego szczytu. Jeśli x/y ≥50% — to jedna brodawkowatość. Jeśli x/y <50% — dwie oddzielne.
- **Torbiel wielokomorowo-lita z mikrotorbielkami.** Jeśli torbiel jednolokularna zawiera składową litą z mikrotorbielkami wewnątrz tej składowej, to nadal jest to torbiel jednolokularna-lita, a nie wielolokularna-lita.
- **Guz lity — nie liczy się lokul.** Guz z ≥80% tkanki litej jest klasyfikowany jako guz lity i nie liczy się w nim lokul. Przy ADNEX: odpowiedź na pytanie „>10 lokul?" zawsze brzmi „nie" dla guza litego.
- **Color score — zasada worst-case scenario.** Wynik 4 przyznajemy, jeśli jakakolwiek część guza wykazuje obfite unaczynienie — nawet jeśli ściany i przegrody mają przepływ minimalny. Ważne: nowe technologie Dopplera wykrywające mikrokrążenie nie powinny być używane do oceny color score IOTA — wyniki nie są porównywalne z danymi walidacyjnymi modelu.
- **Wodobrzusze — ocena uproszczona.** Zrezygnowano z ilościowego pomiaru płynu w zatoce Douglasa. Teraz oceniamy wyłącznie: wodobrzusze obecne/nieobecne. Wodobrzusze = płyn poza zatoką Douglasa.

- **Nieregularna ściana zewnętrzna torbieli.** Jeśli tkanka lita wyrasta na zewnętrznej powierzchni torbieli i wychodzi przez torebkę jajnika — opisujemy to jako nieregularną ścianę zewnętrzną. Ważny znak dla oceny zaawansowania.
- **Typ ośrodka w ADNEX.** Ośrodek onkologiczny = ośrodek tercjarny z wydzieloną onkologią ginekologiczną. Badania wykonane w tym samym szpitalu, ale poza onkologią ginekologiczną — klasyfikuje się jako ośrodek nieonkologiczny.

Co z tego wynika w gabinecie

Jeśli używasz ADNEX lub deskryptorów łagodności IOTA do opisywania zmian przydatków i generowania kategorii O-RADS, sprawdź, czy Twoje definicje robocze są zgodne z konsensusem 2026. Szczególnie krytyczne punkty to: próg 3 mm dla składowej litej i brodawkowatości, zasada x/y przy liczeniu brodawkowatości oraz zasada worst-case przy color score. Błąd w którymkolwiek z tych punktów zmienia dane wejściowe do ADNEX — i może przesunąć pacjentkę między O-RADS 2 a O-RADS 3, albo między 3 a 4.

Do dokumentu dołączono 23 wideoklipy ilustrujące każdą definicję — to materiał szkoleniowy wart obejrzenia, zwłaszcza dla zespołów, które chcą ujednolicić opis USG.

Ograniczenia

Konsensus ekspercki — nie RCT, brak walidacji klinicznej samych aktualizacji definicji. Dokument nie odpowiada na pytanie, czy precyzyjniejsze definicje poprawiają czułość/swoistość w praktyce vs. definicje z 2000 roku.

Źródło

Timmerman D, Valentin L, Testa AC et al. Terms, definitions and measurements to describe the sonographic features of adnexal tumors: updated consensus opinion from the International Ovarian Tumor Analysis (IOTA) Group. Ultrasound Obstet Gynecol 2026. DOI: 10.1002/uog.70191.

https://doi.org/10.1002/uog.70191

Newsletter #11 · Kwiecień 2026